PWYLLGOR ADDYSG A DYSGU GYDOL OES

CEFNOGAETH HYFFORDDIANT CYCHWYNNOL I ATHRAWON

Diben

1. Papur er gwybodaeth yn unig yw hwn. Yng nghyfarfod y Pwyllgor ar 14 Tachwedd addawodd y Gweinidog dros Addysg a Dysgu Gydol Oes y byddai'n darparu nodyn i aelodau ar daliadau cymell hyfforddiant cychwynnol i athrawon. Darperir gwybodaeth hefyd ar nifer yr hyfforddai ar gyrsiau hyfforddiant cychwynnol i athrawon yng Nghymru, ac ar faint o'r rhain oedd ar gyrsiau ôl-raddedig.
2. Mae'r papur hwn yn cwmpasu cyllido hyfforddiant cychwynnol i athrawon yn benodol, yn hytrach na mesurau ehangach o gefnogaeth myfyrwyr megis benthyciadau myfyrwyr, Benthyciadau Caledi a Chronfeydd Mynediad/Caledi. Nid yw chwaith yn delio â chefnogaeth hyfforddiant mewn-swydd athrawon, e.e. Grantiau Cymorth a Hyfforddiant Addysgol (GEST).

Cymhellion hyfforddiant cychwynnol i athrawon y Cynulliad Cenedlaethol

3. Bydd grant o £6,000 ar gael i bob hyfforddai ôl-raddedig cymwys yn ystod eu cwrs hyfforddi cychwynnol i athrawon o fis Medi 2001. Yn achos cyrsiau blwyddyn, telir y grant mewn naw rhandaliad misol o fis Hydref tan fis Mehefin. Bydd y taliadau o fis Hydref tan fis Mai, yn cynnwys Mai, yn £650; bydd y taliad olaf ym mis Mehefin yn £800. Yn Lloegr, telir y £6,000 mewn 9 rhandaliad cyfartal misol o fis Hydref tan fis Mehefin.
4. Yn ogystal, bydd £4,000 ychwanegol ar gael i'r sawl sy'n astudio mathemateg, gwyddoniaeth, ieithoedd tramor modern, technoleg neu Gymraeg ar lefel uwchradd sy'n cymryd swydd addysgu uwchradd yn y pynciau hynny ac sy'n cwblhau eu blwyddyn gyntaf o addysgu'n llwyddiannus. Mae cyllid tebyg ar gael yn Lloegr; mae'r pynciau cymhwysol yr un fath, yn ogystal â Saesneg.
5. Mae manylion llawn am y grantiau yng Nghymru wedi'u cynnwys yn y deunydd cyfarwyddyd a gyhoeddwyd gan y Cynulliad Cenedlaethol, ac mae copi ohono'n amgaeëdig.
6. Cyflwynwyd y grantiau yng Nghymru ar gyfer cyrsiau 2000-01 (ac ar gyfer cyrsiau ôl-raddedig cynradd yn unig yn ystod y flwyddyn academaidd gyfredol, 2001-02). Mae'r gofyniad i gwblhau'n llwyddiannus y flwyddyn addysgu gyntaf yn golygu na chaiff y taliadau cymhellion addysgu cyntaf o £4,000 eu gwneud cyn Medi 2002. Mae Llywodraeth y Cynulliad Cenedlaethol wedi cyhoeddi y bydd grantiau ôl-raddedig cynradd hefyd ar gael ar gyfer 2002-03 a bydd y grantiau ar gyfer ôl-raddedigion ar lefel uwchradd ar gael tan o leiaf 2003-04; yna, byddai'r grantiau'n cael eu hadolygu.

Cymhellion ychwanegol cyfrwng Cymraeg y Cynulliad Cenedlaethol

7. Mae taliad cymhellol gwerth £1,200 ar gael i rai myfyrwyr sy’n dilyn cwrs hyfforddiant cychwynnol i athrawon trwy gyfrwng y Gymraeg ar gyrsiau sy'n gymwys. Mae hyn wedi’i anelu at y myfyrwyr hynny sydd angen cymorth ychwanegol i wella'u hyder a'u cymhwysedd, fel y gallant addysgu trwy gyfrwng y Gymraeg. Wedi iddynt gymhwyso, disgwylir iddynt chwilio am swydd mewn ysgol cyfrwng Cymraeg.
8. Mae cyrsiau sy’n gymwys i dderbyn y tâl ychwanegol hwn yn amrywio o flwyddyn i flwyddyn a gall myfyrwyr gael gwybodaeth amdanynt yn uniongyrchol oddi wrth y darparwyr hyfforddiant cychwynnol i athrawon. Gwneir penderfyniadau ynghylch cymhwysedd myfyrwyr i dderbyn y cymhelliad hwn gan y sefydliadau sydd ynghlwm â’r cynllun a gofynnir i fyfyrwyr wirio eu cymhwysedd gyda hwy wrth ymgeisio.
9. Fel gyda’r cymhellion hyfforddiant cychwynnol i athrawon, gwneir taliadau i’r myfyrwyr gan y sefydliadau hyfforddiant cychwynnol i athrawon trwy ddefnyddio cyllid a ddarperir ar eu cyfer gan y Cynulliad Cenedlaethol. Telir y grant mewn dau randaliad o £600.

Rhaglen Athrawon Graddedig y Cynulliad Cenedlaethol

10. Mae’r Rhaglen Athrawon Graddedig yn galluogi ysgolion i gyflogi pobl nad ydynt hyd yma’n gymwys i addysgu a hyfforddi trwy gyfrwng rhaglen hyfforddiant unigol yn arwain at Statws Athro Cymwysedig. Y fantais i hyfforddeion yw eu bod yn gallu cymhwyso fel athro tra eu bod yn gweithio. Mae’r Rhaglen Athrawon Graddedig yn addas i bobl sydd am newid i yrfa addysgu ac ennill bywoliaeth tra eu bod yn hyfforddi. Mae hefyd yn briodol i’r sawl sydd wedi cael profiad perthnasol o ddysgu dramor neu mewn meysydd eraill megis y sectorau addysg bellach neu ysgolion annibynnol.
11. Fel rheol, mae’r Rhaglen Athrawon Graddedig yn golygu blwyddyn o hyfforddiant ôl-raddedig. I fod yn gymwys, rhaid i athrawon gael gradd gyntaf. Mae angen i hyfforddai ddod o hyd i swydd mewn ysgol a chael ei gais wedi ei gyflwyno gan ‘sefydliad argymhellol’ – hynny yw, yr ysgol, AALl, prifysgol neu ddarparwr hyfforddiant cychwynnol i athrawon sy’n gyfrifol am drefnu’r hyfforddiant.
12. Mae’r Cynulliad Cenedlaethol yn darparu cyllid o hyd at £13,000 i ysgolion ar gyfer cyflog a dibenion eraill (am hyd at 40 o leoedd blwyddyn-lawn yn y flwyddyn ariannol gyfredol) a, thrwy GEST, yn darparu cyllid ar gyfer hyfforddiant. Nid yw’r cyllid hwn yn mynd yn uniongyrchol i’r hyfforddai ond mae’n annog ysgolion i ystyried cynnig lleoedd na fyddai fel arall wedi bod yn bosib. I’r hyfforddai, mae’r lleoliad yn cynnig sicrwydd cyflogaeth gan ysgol a chyflog wrth iddo hyfforddi. Mae’r sefyllfa gyllido yn Lloegr yr un fath, ond yno y sefydliad argymhellol sy'n derbyn grant o hyd at £4,000 ar gyfer yr hyfforddiant, yn hytrach na'r cynllun GEST.
13. Ers i’r Rhaglen Athrawon Graddedig ddechrau ym 1998, mae cyfanswm o 33 o bobl wedi ennill Statws Athro Cymwysedig ar y cynllun hwn yng Nghymru. Mae 41 pellach ar y Rhaglen hon ar hyn o bryd. Mae’r Rhaglen Athrawon Graddedig yn cynnig tua 2,250 o leoedd eleni.

Nodyn 1: O ganlyniad i'r gofyniad i gofrestru gyda Chyngor Addysgu Cyffredinol Cymru, cafwyd nifer fechan o achosion o athrawon heb Statws Athro Cymwysedig. Yn yr holl achosion bron, y ffordd hawsaf i'r athrawon hynny i ennill Statws Athro Cymwysedig a gwneud eu sefyllfa yn un rheolaidd yw iddynt fynd ar y Rhaglen Athrawon Graddedig yn eu hysgolion. O ran athrawon profiadol, gall y cyrsiau hyn bara cyn lleied ag un tymor. Mewn achosion o'r fath, nid oes cyllid ar gael gan y Cynulliad Cenedlaethol gan fod yr ysgolion eisoes yn cyflogi'r athrawon.

Nodyn 2: Cynllun tebyg i'r Rhaglen Athrawon Graddedig ond wedi ei hanelu at y rhai sy'n gweithio tuag at eu cymwysterau addysg uwch yw'r Rhaglen Athrawon Cofrestredig. Mae'n gofyn i ymgeiswyr gwblhau dwy flynedd o addysg bellach yn llwyddiannus (neu gyfnod cyfatebol rhan amser) a chwblhau gradd tra eu bod yn hyfforddi; fel rheol mae'r rhaglen yn cymryd dwy flynedd. Ni thelir grantiau'n uniongyrchol i ysgolion ond mae cyllid ar gael trwy GEST ar gyfer hyfforddiant. Nid yw'r cyllid hwn yn mynd yn uniongyrchol i'r hyfforddai ond bydd yn cynnal ysgolion sy'n cynnig lleoedd.

Cefnogaeth ariannol arall penodol i hyfforddiant cychwynnol i athrawon

14. **Ffioedd Hyfforddiant:** Ni ddylai myfyrwyr cymwys ar raglen hyfforddiant cychwynnol i athrawon ôl-raddedig orfod talu ffioedd hyfforddiant o gwbl. Mae hyn yn berthnasol i Gymru a Lloegr.
15. **Cynllun Recriwtio Hyfforddiant Athrawon:** Darperir hwn gan Gyngor Cyllido Addysg Uwch Cymru. Gall dwy elfen o'r cynllun hwn ddarparu cefnogaeth i athrawon sy'n hyfforddi: Grantiau Lleoliad Israddedigion Uwchradd a chyllid Caledi. Adolygir y cynllun ar ôl 2002-03.
16. Bydd Grantiau Lleoliad Israddedigion Uwchradd yn talu grantiau lleoliad £1,000 i bob myfyriwr a noddir ar gyrsiau israddedig uwchradd pynciau lle mae prinder (mathemateg, gwyddoniaeth, ieithoedd tramor modern, technoleg a Chymraeg) a £600 i fyfyrwyr ar gyrsiau israddedig uwchradd nad ydynt yn bynciau lle mae prinder. Cynlluniwyd y grantiau i gynnal hyfforddeion yn ystod eu hymarfer yn yr ysgol. Gall cyllid caledi fod ar gael i ddarparu grant caledi bychan i fyfyrwyr lle mae anawsterau na ellid eu rhagweld yn codi a allai eu rhwystro rhag parhau ar y cwrs.
17. Nid oes cynllun sy'n cymharu'n union â hwn yn Lloegr. Gellir cynnig dyfarniadau hyfforddi pellach y tu hwnt i'r grantiau £6,000 yn Lloegr, ar sail anghenion ariannol, i hyfforddai uwchradd ar gyrsiau TGC israddedig ac ôl-raddedig. Rhaid i fyfyrwyr astudio un o'r pynciau canlynol: mathemateg, gwyddoniaeth, ieithoedd tramor modern, dylunio a thechnoleg, technoleg gwybodaeth a chyfathrebu, addysg grefyddol, cerddoriaeth neu ddaearyddiaeth. £5,000 (£7,500 i'r sawl sy'n 25 oed neu'n h•n) yw'r taliad mwyaf yn ystod unrhyw flwyddyn. Dyfernir y symiau mwyaf hyn mewn amgylchiadau arbennig yn unig ac nid oes hawl awtomatig i daliad ar unrhyw lefel, pa mor fach bynnag ydyw.

Myfyrwyr ar gyrsiau TGC yng Nghymru

18. Mae’r ystadegau diweddaraf ar nifer y myfyrwyr ar gyrsiau hyfforddiant cychwynnol i athrawon yng Nghymru i’w gweld isod. Mae’r tabl hefyd yn dangos faint ohonynt oedd ar gyrsiau ôl-raddedig.

Myfyrwyr ar gyrsiau TGC yng Nghymru, yn ôl lefel a rhyw (a)

		1996/97	1997/98	1998/99	1999/2000	2000/01
Dynion:						
	Tystysgrif Ôl-raddedig Addysg	495	460	454	430	467
	Gradd gyntaf yn arwain at Statws Athro Cymwys (SAC)	643	536	484	407	395
	Cyfanswm	1,138	996	938	837	862
Menywod:						
	Tystysgrif Ôl-raddedig Addysg	906	906	887	980	1,080
	Gradd gyntaf yn arwain at SAC	2,708	2,524	2,481	1,950	1,934
	Cyfanswm	3,614	3,430	3,368	2,930	3,014
Personau:						
	Tystysgrif Ôl-raddedig Addysg	1,401	1,366	1,341	1,410	1,547
	Gradd gyntaf yn arwain at SAC	3,351	3,060	2,965	2,357	2,329
	Cyfanswm	4,752	4,426	4,306	3,767	3,876

Ffynhonnell: Asiantaeth Ystadegau Addysg Uwch (HESA)

19. Mae gwybodaeth yn seiliedig ar gofrestru ym mis Rhagfyr bob blwyddyn, felly nid yw data 2001-02 ar gael hyd yma. Mae data 2000-01 yn ddata dros dro.

Cydymffurfiaeth

20. Mae Adran 50 o Ddeddf Addysg (Rhif 2) 1986 yn gwneud darpariaeth ar gyfer rheoliadau gaiff eu gwneud ar gyfer talu grantiau’r Cynulliad Cenedlaethol i hwyluso ac annog hyfforddiant athrawon. Trosglwyddwyd adran berthnasol y Ddeddf i’r Cynulliad gan Orchymyn Trosglwyddo Swyddogaethau 1999. Dirprwywyd y swyddogaethau i Weinidog y Cynulliad dros Addysg a Dysgu Gydol Oes.

Goblygiadau Ariannol

21. Gellir cynnwys grantiau’r Cynulliad Cenedlaethol o fewn cyllidebau cyfredol a chynlluniau

a gynlluniwyd.

Gweithredu'r Pwyllgor

22. I'w nodi.

Pwynt Cyswllt

Is-adran Addysgu ac Arweinyddiaeth